

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 1.12.2008
KOM(2008) 804 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

„Juurdepääsetava infoühiskonna suunas”

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

„Juurdepääsetava infoühiskonna suunas”

[SEK(2008) 2915]

[SEK(2008) 2916]

1. KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Kuna meie ühiskond on arenemas infoühiskonnaks, muutume oma igapäevaelus üha rohkem sõltuvaks tehnoloogiapõhistest toodetest ja teenustest. Vähene e-juurdepääsetavus tähendab siiski seda, et paljud puuetega eurooplased ei saa endiselt infoühiskonna hüvesid kasutada.

E-juurdepääsetavuse teema on viimastel aastatel poliitilisel areenil nähtavaks saanud ja seda on palju käsitatud. 2006. aastal leppisid Euroopa ministrid Riia deklaratsiooni raames kokku eesmärkides, mille abil saavutada 2010. aastaks märkimisväärne edasimineku. 2007. aastal nähtus võrdlusuuringust, et areng oli jätkuvalt liiga aeglane ning et Riia eesmärkide saavutamiseks oli vaja rohkem jõupingutusi. Veebi juurdepääsetavus, eelkõige juurdepääs riigiasutuste veebisaitidele on osutunud üheks tähtsamaks eesmärgiks, kuna Internet mängib igapäevaelus üha olulisemat rolli.

Komisjon leiab, et praegu on pakiline jõuda **e-juurdepääsetavust, eelkõige veebi juurdepääsetavust käsitleva ühtsema, ühise ja tõhusa lähenemisviisini**, et kiirendada juurdepääsetava infoühiskonna väljakujunemist, nagu on sätestatud uues sotsiaalmeetmete kavas¹. Käesolevas teatises kirjeldab komisjon hetkeolukorda, põhjendab Euroopa meetmete vajalikkust ja sätestab põhilised edasised sammud.

E-juurdepääsetavust käsitleva ühise ja ühtse lähenemisviisi saavutamine eeldab järgmist.

- Euroopa standardiorganisatsioonid peaksid **laiendama e-juurdepääsetavusega seotud standardimistegevust**, et vähendada turu killustumist ning lihtsustada info- ja sidetehnoloogial põhinevate kaupade ja teenuste laialdasemat kasutuselevõttu.
- Liikmesriigid, sidusrühmad ja komisjon peaksid **soodustama innovatsiooni ning lahenduste turuletoomist** e-juurdepääsetavuse valdkonnas, eelkõige ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide ning struktuurifondide abil.
- Kõik sidusrühmad peaksid **täiel määral kasutama** võimalusi käsitleda e-juurdepääsetavuse teemat **ELi kehtivate õigusaktide** raames. Komisjon lisab asjakohased e-juurdepääsetavust käsitlevad nõuded kehtivate õigusaktide muudatustesse või uutesse õigusaktidesse.
- Komisjon **edendab sidusrühmade koostööd**, et suurendada meetmete ühtsust, kooskõlastatust ja mõju. Luuakse uus kõrgetasemeline ajutine töörühm, kes annab suuniseid e-juurdepääsetavust, sealhulgas veebi juurdepääsetavust käsitleva üldise ühtse lähenemisviisi alal ning teeb ettepanekuid esmatähtsate meetmete kohta, et ületada e-juurdepääsetavusega seotud takistused.

¹ KOM(2008) 412.

Veebi juurdepääsetavuse arengu kiirendamiseks tuleb teha järgmist.

- Euroopa standardiorganisatsioonid peaksid **kiiresti vastu võtma** veebi juurdepääsetavust käsitlevad **Euroopa standardid**, järgides veebikonsortsiumi kehtestatud ajakohastatud veebisuuniseid (WCAG 2.0).
- Liikmesriigid peaksid **tõhustama tegevust** avalike veebisaitide **juurdepääsetavaks** muutmisel ning **valmistuma ühiselt** veebi juurdepääsetavust käsitlevate Euroopa standardite **kiireks vastuvõtmiseks**.
- Komisjon **jälgib arengut ja avaldab selle kohta teavet** ning võib hilisemas etapis võtta seadusandlikke meetmeid.

2. E-JUURDEPÄÄSETAVUS

E-juurdepääsetavus tähendab selliste tehniliste tõkete ja raskuste ületamist, millega puuetega inimesed, sealhulgas paljud eakad inimesed, kokku puutuvad, üritades võrdsetel tingimustel infoühiskonnas osaleda.

Kui soovitakse kõigile pakkuda võrdseid võimalusi tänapäeva ühiskonnas osalemiseks, peaksid info- ja sidetehnoloogia kaubad, tooted ja teenused olema täies ulatuses juurdepääsetavad. Kõnealused tooted ja teenused hõlmavad arvuteid, telefone, telereid, e-valitsust, Interneti-kaubandust, kõnekeskusi ning iseteenindusterminali, nagu panga- ja piletautomaadid.

2.1. Hetkeolukord

Juurdepääsetavuse probleem on ulatuslik ja üha süvenev: ligikaudu 15 % Euroopa elanikkonnast on puuetega ja peaaegu igal viiendal tööelisel Euroopa kodanikul on puue, mis nõuab juurdepääsetavaid lahendusi. Kokkuvõttes saaks viiest inimesest kolm e-juurdepääsetavusest kasu, kuna sellega paraneb üldine kasutatavus².

E-juurdepääsetavusel on sotsiaal-majanduslikud mõjud nii üksikisikutele kui ka Euroopale tervikuna. Näiteks võivad info- ja sidetehnoloogial põhinevad lahendused aidata vanematel töötajatel ametis püsida ning tõhustada avalike sidusteenuste, näiteks e-valitsuse ja e-tervise kasutuselevõttu. Puuduliku e-juurdepääsetavuse tõttu ei saa märkimisväärne osa elanikkonnast sidusteenustest osa ning see takistab neil täiel määral ellu viia oma töö, hariduse, puhkeaja ja demokraatliku osalusega seotud ning ühiskondlikke tegevusi. E-juurdepääsetavuse tugevdamine aitab kaasa nii majandusliku kui ka ühiskondliku kaasatusega seotud eesmärkide saavutamisele.

Paljud riigid on võtnud e-juurdepääsetavuse edendamiseks vähemalt mõned seadusandlikud või toetusmeetmed ning osa info- ja sidetehnoloogiaettevõtjaid teeb märkimisväärseid jõupingutusi, et parandada juurdepääsetavust oma toodetele ja teenustele³.

² Demograafilised muutused – uute tehnoloogiate ja infoühiskonna mõjud.

³ Vt üksikasjalikum teave komisjoni talituste töödokumendis.

E-juurdepääsetavus on ka Euroopa e-kaasatuse poliitika⁴ põhielement. Laiemas kontekstis kuulub info- ja sidetehnoloogia võrdset kohtlemist käsitleva direktiivi kohaldamisalasse. Direktiivis käsitletakse juurdepääsu avalikkusele kättesaadavatele kaupadele ja teenustele ning nende pakkumist⁵. Euroopa Ühendus ja liikmesriigid peavad ühtlasi täitma puuetega inimeste õigusi käsitlevast Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioonist tulenevaid kohustusi, mis on seotud juurdepääsuga info- ja sidetehnoloogia kaupadele ja teenustele. Teatavates ELi õigusaktides käsitletakse juba otseselt või kaudselt e-juurdepääsetavusega seotud teemasid.

2.2. Edasiste meetmete põhjendused

Kuigi e-juurdepääsetavusest on saadud kasu ja poliitikud on pööranud sellele tähelepanu, ei ole selle areng siiski rahuldav. E-juurdepääsetavuse puudulikkuse kohta on hulgaliselt markantseid näiteid. Näiteks kurtide ja vaegkuuljate jaoks üliolulised tekstiteenused on kättesaadavad üksnes pooltes liikmesriikides; hädaabiteenused on tekstitelefoni teel otseselt juurdepääsetavad ainult seitsmes liikmesriigis; audiokirjelduse, subtiitrite ja viipekeelega televisiooniprogramme on jätkuvalt väga vähe; üksnes 8 % kahe suurima Euroopa jaepanga poolt paigaldatud pangautomaatidest pakub „kõnelevat” teenust⁶.

E-juurdepääsetavust käsitlevaid kehtivaid ELi õigusakte on vähe. Liikmesriikide tasandil käsitletakse e-juurdepääsetavust väga erinevalt nii arutluse all olevate teemade (enamasti tavatelefoniteenused, teleringhäälinguteenused ja juurdepääs avalikele veebisaitidele) kui ka kasutatavate poliitikavahendite täielikkuse osas. Info- ja sidetehnoloogiatoetus kannatab erinevate nõudmiste ja ebakindlusega silmitsi seistes kõnealuse turu killustatuse tõttu ning seepärast on raskem saavutada ulatusliku innovatsiooni ja turu kasvu toetamiseks vajalikku mastaabisäästu. Osa ettevõtjaid teeb aktiivselt koostööd kasutajatega (nt juurdepääsetava digitaaltelevisiooni valdkonnas), kuid suurem osa on siiski kõrvaltvaataja rollis.

E-juurdepääsetavuse põhiprobleem seisneb selles, et ühtsuse puudumise, ebaselgete prioriteetide ning vähese õigusliku ja rahalise toetuse tõttu ei ole praegustel jõupingutustel piisavalt mõju.

Seepärast on e-juurdepääsetavust käsitlev **ühine ja ühtne Euroopa lähenemisviis** märkimisväärsete edusammude tegemiseks määrava tähtsusega.

2.3. Kavandatud meetmed

(1) Muutuste elluviimine – poliitiliste prioriteetide, koostöölaskatuse ja sidusrühmade koostöö tugevdamine

Euroopa tasandil on viimastel aastatel võetud mitmeid meetmeid. Nüüd on aeg suurendada nende koosmõju ning tugevdada individuaalseid tegevusvaldkondi olulisema ja järjepidevama mõju saavutamiseks.

⁴ Teatis algatuse i2010 kohta, KOM(2005) 229, teatis e-juurdepääsetavuse kohta, KOM(2005) 425, ja teatis e-kaasatuse kohta, KOM(2007) 694.

⁵ KOM(2008) 426.

⁶ Üksikasjalikuma ülevaate saamiseks vt MeAC uurimus (Measuring progress of e-accessibility in Europe).

Liikmesriigid, kasutajad ja tööstusharu peavad suurendama oma jõupingutusi ning pürgima Euroopa tasandi tõhusama koostöö ja ELi kehtivate poliitikavahendite arukama rakendamise abil paremate tulemusteni. Selleks et toetada ja tugevdada ühise lähenemisviisi ühtsust ja tõhusust ning aidata kaasa prioriteetide määratlemisele, asutab komisjon **e-juurdepääsetavust käsitleva kõrgetasemelise ajutise töörühma**, kes esitab aruanded i2010 kõrgetasemelisele töörühmale ning kuhu kuuluvad tarbijaorganisatsioonid, puuetega ja eakate kasutajate esindajad, info- ja sidetehnoloogia- ning tugitehnoloogiatööstuse ja teenindusvaldkonna ettevõtjad ning akadeemiliste ringkondade ja asjaomaste ametiasutuste esindajad.

2009. aasta alguses asutab komisjon **kõrgetasemelise ajutise töörühma**, et anda suuniseid prioriteetide ja e-juurdepääsetavust käsitleva ühtsema lähenemisviisi kohta. Sidusrühmi kutsutakse üles sellesse koostöösse panustama.

Komisjon **suurendab oma toetust** nii enda ja sidusrühmade kui ka sidusrühmadevahelisele **koostööle**. Kõrgetasemelise töörühma suuniseid peaksid oma prioriteetide määratlemiseks kasutama eelkõige need huvirühmad, kes jälgivad algatuse i2010 rakendamist, standardimisküsimusi, telekommunikatsiooniteemasid ning tegevuskava puuetega inimeste heaks. Samuti on oluline, et kasutajad, asjaomased ametiasutused ja tööstusharu tugevdaksid e-juurdepääsetavuse valdkonnas võetud kohustusi ja tehtavat koostööd.

Tuleb valida e-juurdepääsetavust käsitlevad prioriteedid. Esimene prioriteet on veebi juurdepääsetavus, mille suhtes saab kohaldada kavandatavat ühtset ja ühist lähenemisviisi. Järgmine on digitaaltelevisiooni ja elektroonilise side juurdepääsetavus, sealhulgas juurdepääs Euroopa ühtsele hädabinumbriks. Nende prioriteetide jaoks tuleb tihendada kasutajate ja tööstusharu koostööd, mis tuleks kõrgetasemelise töörühma abiga siduda paremini ELi tasandi õigusliku ja innovatsioonilase toega.

Iseteenindustri terminalid ja elektrooniline pangandus on samuti oluline prioriteet⁷. Sidusrühmade tihedam koostöö aitab leida suunised edasistele prioriteetidele ja koostada tulevast tegevust käsitleva ühise kava.

Komisjon on juba käsitlenud e-juurdepääsetavust oma ettepanekus e-valitsuse teenuste Euroopa koostalitlusvõime raamistiku uue versiooni kohta⁸ ning kavatseb teha seda ka algatuse i2010 ja puuetega inimeste heaks koostatud tegevuskava rakendamist jälgides.

Komisjon tagab, et e-juurdepääsetavus jääks **poliitiliseks prioriteediks** ka algatust i2010 ja puuetega inimeste heaks koostatud tegevuskava järelmeetmetes.

Sellist suuremat kooskõlastatust ja tihedamat koostööd tugevdatakse jätkuvalt allpool osutatud meetmete tõhusama rakendamise kaudu.

(2) Arengu jälgimine ja heade tavade edendamine

Komisjon käivitab 2009. aastal uurimuse, millega jätkatakse üldise e-juurdepääsetavuse ja veebi juurdepääsetavuse arengut ja rakendamist. Uurimus on jätk aastatel 2006–2008 läbi viidud kahele uurimusele⁹.

⁷ Vt avaliku arutelu kohta koostatud aruanne.

⁸ <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/7728>

2009. aasta konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi raames teeb komisjon ettepaneku e-juurdepääsetavust ja veebi juurdepääsetavust käsitleva uue temaatilise võrgustiku kohta, millega edendatakse sidusrühmade koostööd ning kogemuste ja heade tavade kogumist. Sellega loodetakse ühtlasi tugevdada heade tavade vahetamise ePractice-võrgustikku, mis käsitleb e-valitsust, e-tervist ja e-kaasatust ning millega on juba kogutud hulgaliselt eksperditeadmisi e-juurdepääsetavuse kohta.

Komisjon jälgib veebi juurdepääsetavuse ja e-juurdepääsetavuse arengut ning rakendamist, toetab koostööd ja heade tavade vahetamist **uurimuste ja konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi 2009. aastal käivitatava temaatilise võrgustiku** kaudu.

(3) Innovatsiooni ja turuletoomise toetamine

E-juurdepääsetavuse alaseid teadusuuringuid ja innovatsiooni toetatakse juba laialdaselt. 2008. aastal rahastati 13 uut projekti ELi teadusuuringute programmi raames ligikaudu 43 miljoni euroga. Komisjon jätkab e-juurdepääsetavuse ja eakate inimeste iseseisva eluga seotud info- ja sidetehnoloogia aktiivset toetamist ELi teadusuuringute programmide raames uue konkursikutsega 2009. aastal.

Komisjon **tagab, et e-juurdepääsetavus on teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna prioriteet** nii 2009. aastal kui ka pärast seda.

Liikmesriigid ja komisjon kasutavad 2008. aastal algatatud intelligentse elukeskkonna ühist teadusprogrammi info- ja sidetehnoloogial põhinevate lahenduste kasutuselevõtu soodustamiseks eakate inimeste iseseisva elu ning krooniliste haiguste vältimise ja ohjamise valdkonnas.

2008. aasta konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi raames rahastas komisjon juurdepääsetavat televisiooni käsitlevat katseprojekti ning mitmeid katseprojekte, mis käsitlesid info- ja sidetehnoloogilisi lahendusi selleks, et eakad inimesed saaksid uue tehnoloogia kiiremini kasutusele võtta. 2009. aastal rahastab komisjon „kõikehõlmavat vestlust” (milles on ühendatud puuetega inimesi toetav audio-, teksti- ja videosuhtlus) käsitlevat katseprojekti, mis aitab kuulmis- ja kõnepuudega inimestel Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 juurde pääseda.

Liikmesriike ja sidusrühmi õhutatakse **edendama innovatsiooni ja lahenduste turuletoomist e-juurdepääsetavuse alal** struktuurifondide, seitsmenda raamprogrammi, intelligentset elukeskkonda käsitlevate programmide ja riiklike programmide kaudu.

Struktuurifondide määruses¹⁰ on sätestatud, et liikmesriigid peavad toetuse saamise ühe kriteeriumina võtma arvesse juurdepääsetavust puuetega inimeste jaoks. Sellega seoses koostab komisjon 2009. aastal info- ja sidetehnoloogia suhtes kohaldatava „puuetealaste abivahendite komplekti” (ingl. k *disability toolkit*) ning õhutab liikmesriike ja piirkondi tagama, et info- ja sidetehnoloogia alane juurdepääsetavus sisaldub nende riigihanke- ja rahastamistingimustes.

⁹ MeAC uurimus ning uurimus, milles käsitletakse info- ja sidetehnoloogia toodete ja teenuste juurdepääsetavust puuetega ja eakatele inimestele.

¹⁰ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006.

Komisjon koostab 2009. aastal info- ja sidetehnoloogia suhtes kohaldatava **puuetealaste abivahendite komplekti** struktuurifondides ja muudes programmides kasutamiseks.

(4) Standardimistegevuste lihtsustamine

Komisjon jätkab e-juurdepääsetavuse tugevat toetamist oma standardimise tööprogrammis. **E-juurdepääsetavuse edendamiseks on eriti oluline standardimistegevus** Euroopa standardiorganisatsioonidele väljastatud standardimisülesanne 376¹¹. Komisjon soodustab kõnealuse standardimistegevuse tulemuste kasutamist ning üritab kiiresti jätkata standardimisülesannet 376, et koostada tegelikud standardid ja nendega seotud nõuetele vastavuse hindamise kavad. Kõnealust protsessi toetavad sidusrühmade dialoogid, heade tavade vahetamine ja proovikasutus, nagu on osutatud käesoleva teatise kavandatud meetmeid käsitlevas osas.

Standardimisülesande 376 raames peaksid Euroopa standardiorganisatsioonid 2009. aastal ja pärast seda koostöös asjaomaste sidusrühmadega **kiiresti välja töötama** e-juurdepääsetavust käsitlevad **ELi standardid**.

(5) Kehtivate õigusaktide kasutamine ja uute kavandamine

Riigitasandil on selge vastavus olemasolevate õigusaktide ja e-juurdepääsetavuse tegeliku arengu vahel¹². Uurimustes osutatakse ELi õigusliku killustumise ohtudele, mis tulenevad erinevatest seadusandlikest meetmetest. Eespool osutatut ning 2005. ja 2007. aasta teatise arvesse võttes on komisjon alustanud e-juurdepääsetavust käsitleva üldisema lähenemisviisi uurimist.

E-juurdepääsetavuse valdkonna laiaulatuslikkust, keerukust ja arenevat sisu arvestades ei ole siiski veel saavutatud selget üksmeelt e-juurdepääsetavust käsitlevate ELi võimalike õigusaktide osas,¹³ sealhulgas selliste elementide osas nagu kohaldamisala, standardid, vastavusmehhanismid ja seos kehtivate õigusaktidega. Kuigi valitseb selge üksmeel vajaduse osas tegutseda ühiselt e-juurdepääsetavuse parandamiseks, ollakse eri arvamusel selle kohta, milliseid prioriteete järgmisena käsitleda. Komisjon on seega otsustanud, et veel ei ole õige aeg teha ettepanekut konkreetse e-juurdepääsetavust käsitleva õigusakti kohta, kuid ta jätkab sellise võimaluse teostatavuse ja vajalikkuse hindamist, võttes arvesse kõnealuses valdkonnas toimuvat arengut.

ELi kehtivates õigusaktides leidub siiski sätteid, mis on jäänud täiel määral rakendamata, eelkõige sellistes valdkondades nagu raadio- ja telekommunikatsiooniseadmed, elektrooniline side, riigihanked, autoriõigus infoühiskonnas, võrdsus tööhõives, käibemaks ning riigiabiga seotud erandid¹⁴. Kõnealuste sätete täieulatuslik rakendamine parandaks e-juurdepääsetavust

¹¹ Standardimisülesande 376 eesmärk on võimaldada info- ja sidetehnoloogiaettevõtjatel kasutada riigihanked ja praktikat, et puuetega ja eakad inimesed saaksid infoühiskonnas takistamatult osaleda. Euroopa Komisjon andis standardimisülesande Euroopa standardiorganisatsioonidele, et leida ühiseid nõudmisi (näiteks teksti suurus, ekraani kontrast, klahvide suurused jne) ning nõuetele vastavust käsitlev lahendus.

¹² Vt MeAC uurimus ning uurimus, milles käsitletakse info- ja sidetehnoloogia toodete ja teenuste juurdepääsetavust puuetega ja eakatele inimestele.

¹³ Avalikus arutelus pidas siduvaid õigusakte prioriteediks 90 % tarbijaorganisatsioonidest, võrrelduna 33 % tööstusharu esindajate ja riigiasutustega.

¹⁴ Direktiivid 2000/78/EÜ, 2002/21/EÜ, 1999/5/EÜ, 2004/18/EÜ, 2001/29/EÜ, 2007/65/EÜ.

liikmesriikides juba märkimisväärselt. Seepärast õhutab komisjon liikmesriike neid sätteid enne uute õigusaktide kaalumist maksimaalselt ära kasutama.

Mitmed eespool osutatud ELi õigusaktid on läbivaatamisel või vaadatakse läbi lähiajal¹⁵. Komisjon kavatseb tagada, et kõnealuste läbivaatamiste käigus võetakse vajaduse korral arvesse ning tõhustatakse e-juurdepääsetavuse nõudeid. Lisaks tugevdatakse elektroonilist sidet käsitlevate õigusaktide ettepanekutes märkimisväärselt praegu kehtivas õiguslikus raamistikus puuetega kasutajaid hõlmavaid sätteid. Komisjon jälgib tähelepanelikult audiovisuaalsete meediateenuste direktiivi,¹⁶ eelkõige selle artikli 3c ülevõtmist ja rakendamist. Kõnealuses artiklis on sätestatud, et liikmesriigid ergutavad oma jurisdiktsiooni alla kuuluvaid meediateenuse osutajaid tagama, et nende teenused tehakse järk-järgult kättesaadavaks nägemis- ja kuulmispuudega inimestele.

Komisjon **tagab**, et ELi õigusaktide **läbivaatamise käigus lisatakse asjakohased e-juurdepääsetavust käsitlevad sätted**. Liikmesriigid, sidusrühmad ja komisjon peaksid e-juurdepääsetavuse **tugevdamiseks täielikult ära kasutama kehtivate õigusaktide võimalusi**.

3. VEEBI JUURDEPÄÄSETAVUS

Veebi juurdepääsetavus on e-juurdepääsetavuse oluline osa, mis võimaldab puuetega inimestel veebisisu tajuda ja mõista, veebis navigeerida ja suhelda ning veebisisu ise toota. Sellest saavad kasu ka teised, näiteks eakad inimesed, kelle nägemine, käeline osavus või tunnetus on piiratud. Veebi juurdepääsetavus on muutunud eriti tähtsaks, kuna võrguteabe ja interaktiivsete teenuste hulk on plahvatuslikult kasvanud: Interneti-pangandus ja -kaubandus, avalikud sidusteenused ning suhtlemine kaugelasuvate sugulaste ja sõpradega.

3.1. Hetkeolukord

Veebi juurdepääsetavuse üldine tase on selle tähtsusele vaatamata kogu ELis madal. Mitmetest viimastel aastatel läbiviidud riiklikest ja Euroopa tasandi uurimustest on nähtunud, et enamik avalikke ja eraveebisaidite ei vasta isegi kõige elementaarsematele rahvusvaheliselt heakskiidetud juurdepääsetavussuunistele. Hiljutine uurimus osutas, et üksnes 5,3 % uuritud valitsuste veebisaitidest ning üksikud eraveebisaidid vastasid täielikult juurdepääsetavuse põhisuunistele¹⁷. Sellega leiab kinnitust tõsiasi, mille kohaselt paljud inimesed leiavad, et olulisi veebisaidite on raske kasutada, ning neil on seega oht osaliselt või täielikult infoühiskonnast välja jääda.

Avalike veebisaitide juurdepääsetavust on liikmesriikide poliitilisel areenil viimastel aastatel üha rohkem käsitletud¹⁸. ELi 2001. aasta teatistes veebi juurdepääsetavuse kohta õhutati liikmesriike veebisisu juurdepääsusuunisteid (WCAG) heaks kiitma¹⁹. Nõukogu rõhutas kahes resolutsioonis²⁰ vajadust kiirendada veebile ja selle sisule juurdepääsu saavutamist. Euroopa

¹⁵ Näiteks direktiivi 1999/5/EÜ lõppseadmete kohta vaadatakse parajasti läbi: sellega seoses tagab komisjon asjaomase artikli 3 lõike 3 punkti f kohaldamise võimaluse säilimise.

¹⁶ Direktiiv 2007/65/EÜ.

¹⁷ MeAC uurimus.

¹⁸ Vt teemaga seotud komisjoni talituste töödokument.

¹⁹ KOM(2001) 529.

²⁰ 2002/C 86/02 ja 2003/C 39/03.

Parlament tegi 2002. aastal ettepaneku, mille kohaselt kõik avalikud veebisaidid peaksid olema puuetega inimestele täielikult juurdepääsetavad 2003. aastaks²¹. 2006. aastal lisati kõikehõlmavat infoühiskonda käsitlevasse Riia ministrite deklaratsiooni kohustus teha kõik avalikud veebisaidid juurdepääsetavaks 2010. aastaks.

Rahvusvahelisel areenil võttis veebikonsortsium 1999. aastal vastu veebisisu juurdepääsusuuniste esimese versiooni. Mitmeti mõistetavuse tõttu on liikmesriigid suuniseid erinevalt rakendanud ning seoses Interneti uute arengusuundadega hakkab veebisisu juurdepääsusuuniste esimene versioon (WCAG 1.0) aeguma. Veebikonsortsium on mitu aastat tegelenud veebisisu juurdepääsusuuniste teise versiooni (WCAG 2.0) väljatöötamisega ning nüüdseks on sellega jõutud vastuvõtmise lõppfaasi. Seekord püütakse erinevat rakendamist vältida.

3.2. Edasiste meetmete põhjendused

Veebisaitide juurdepääsetavamaks muutmine on mõnel juhul keeruline, hõlmates teatavaid kulusid ja eksperditeadmisi. Siiski osutavad üha arvukamad tõendid ja dokumenteeritud näited, et veebisaidi juurdepääsetavamaks muutmisest on tegelikku kasu mitte ainult puuetega kasutajatele, vaid ka veebisaitide omanikele ja kasutajatele üldiselt. Teenuseid on lihtsam kasutada ja hallata ning neid kasutab rohkem inimesi²². Selle tulemusena parandab veebisaidi juurdepääsetavuse suurendamine nii puuetega kui ka teiste kasutajate olukorda ning võib seega aidata tugevdada Euroopa ettevõtjate konkurentsivõimet.

Juhtumiuuring: juurdepääsetavast veebisaidist tulenevad kasud

Ühendkuningriigi finantsteenuste ettevõtja määratles pärast oma veebisaidi juurdepääsetavaks muutmist järgmised kasud.

- Kliendid leidsid teabe kiiremini üles ja viibisid saidil pikemalt.
- Uued kliendid kasutasid teenust, suurendades Interneti-müüki.
- Veebisaidi haldamine oli lihtsam, kiirem ja odavam.
- Veebisait saavutas märkimisväärselt parema tulemuse otsingumootorite tähtsusjärjestuses.
- Kõrvaldati ühilduvusprobleemid ja parandati juurdepääsu mobiilseadmete abil.
- Investeering tasus end vähem kui 12 kuu jooksul 100 %liselt ära.

Sellele vaatamata pärsvad liikmesriikide õigusaktide killustatus ja Euroopa tasandi selge seadusandliku tegevuse puudumine jätkuvalt siseturgu, seavad takistusi tarbijatele ja kodanikele piiriüleses keskkonnas ning tõkestavad tööstuse arengut. Puuetega inimeste õigusi käsitleva Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooniga nähakse ette Internetiga seotud kohustused, mida osalisriigid peavad täitma. Seetõttu on vajalik võtta edasisi meetmeid Euroopa tasandil.

²¹ C5-0074/2002-2002/2032(COS).

²² Komisjoni talituste töödokument.

3.3. Kavandatud meetmed

Veebi juurdepääsetavuse parandamise esmane kohustus lasub liikmesriikidel ja teenuseosutajatel. Siiski on teatavaid meetmeid, mida komisjon võib veebi juurdepääsetavuse suurendamiseks Euroopas võtta või võimaldada isegi ilma veebi juurdepääsetavust käsitlevate konkreetsete õigusakti ettepanekuteta. Üldist edu saavutatakse ühise ja järjepideva lähenemisviisi abil. Peamised tegevussuunad on järgmised.

(1) Soodustada Euroopas rahvusvaheliste suuniste kiiret vastuvõtmist ja rakendamist

Valitseb üksmeel selle osas, et veebisisu juurdepääsusuuniste teises versioonis (WCAG 2.0) esitatakse tehnilised nõuded, mida peab veebi juurdepääsetavuse saavutamiseks täpselt täitma. Kui veebikonsortsium jõuab suuniste osas ootuste kohaselt lähiajal kokkuleppele, võidakse Euroopa tasandi ühtlustamistegevust käsitlev standardimisülesanne 376 lõpule viia. Vahepeal peaksid liikmesriigid võtma meetmeid, et tagada juurdepääsetavaid avalikke veebisaitide käsitleva Riia eesmärgi saavutamine ja valmistuda uusi veebi juurdepääsetavuse nõudeid kiiresti ning ühisel ja ühtsel viisil riiklikesse suunistesse üle võtma. Selleks on vaja järgmisi tegevusi:

- avaldada aastatel 2009–2010 ajakohastatud tehnilised suunised ning vajaduse korral tõlkida asjakohased veebikonsortsiumi nõuded;
- määratleda 2009. aasta jooksul asjaomased avalikud veebisaidid ja sisevõrgud²³ ning muuta need 2010. aastaks juurdepääsetavaks.

Komisjon jätkab oma veebisaitide juurdepääsetavuse parandamist, ajakohastades uute nõuete arvessevõtmiseks sisesuuniseid.

Muude kui avalike teenuste osutajaid, eelkõige üldhuviteenuseid²⁴ osutavate veebisaitide omanikke, ning majandus- ja ühiskondlikus elus osalemiseks vajalike kommertsveebisaitide haldajaid kutsutakse üles parandama veebi juurdepääsetavust (alates 2008. aastast).

Liikmesriigid peaksid 2010. aastaks **saavutama** avalike veebisaitide **100 %** juurdepääsetavuse ning valmistuma veebi juurdepääsetavuse ajakohastatud nõudeid kiiresti ning **ühisel ja ühtsel viisil** üle võtma.

Üldhuviteenuseid osutavate veebisaitide ja muude asjaomaste veebisaitide omanikud peaksid parandama oma veebisaitide juurdepääsetavust.

Euroopa standardiorganisatsioonid peaksid koostöös asjaomaste sidusrühmadega kiiresti välja töötama **veebi juurdepääsetavust käsitlevad ELi standardid**, mis põhinevad veebisisu juurdepääsusuuniste teisel versioonil (WCAG 2.0).

Komisjon parandab oma veebisaitide juurdepääsetavust, ajakohastades uute nõuete arvessevõtmiseks sisesuuniseid.

²³ Kooskõlas võrdse tööalase kohtlemise direktiiviga 2000/78/EÜ.

²⁴ Nagu on osutatud dokumendis KOM(2007) 725.

Komisjon jälgib ja toetab kõnealuseid arengusuundi, julgustades liikmesriike astuma suuniste rakendamise põhiküsimustes kiireid samme ning hõlbustades praktiliste kogemuste kogumist ja vahetamist peamiselt platvormi ePractice abil²⁵. Kui standardid on kehtestatud, kaalub komisjon vastavalt saavutatud edusammudele vajadust ühiste ELi suuniste, sealhulgas seadusandlike meetmete järele²⁶.

Komisjon jälgib arengut ja avaldab selle kohta teavet ning kaalub vajadust ühiste ELi suuniste, sealhulgas seadusandlike meetmete järele (alates 2009. aastast).

(2) Paremini mõista ja edendada veebi juurdepääsetavust

Veebi juurdepääsetavust käsitlevad vajadused ning lahendused peavad olema nähtavamad, paremini mõistetavad ja rohkem teadvustatud. Liikmesriigid peaksid selle saavutamiseks haarama juhtrolli. Selleks on vaja järgmist:

- edendada veebisaitide juurdepääsetavust, andes kõnealuse juurdepääsetavuse, sealhulgas tugitehnoloogia²⁷ kohta selget teavet ja suuniseid ning soodustades juurdepääsetavust käsitlevate avalduste²⁸ kasutamist;
- toetada koolituskavasid ning teadmiste ja heade tavade jagamist;
- osta juurdepääsetavaid vahendeid ja veebisaitide riigihanke raames;
- määrata 2009. aastal veebi juurdepääsetavust käsitlev riiklik kontaktpunkt (näiteks veebisait);
- jälgida veebi juurdepääsetavuse valdkonnas nii avalike kui ka eraveebisaitide nõuetele vastavust, kasutajate rahuolu ja rakenduskulusid ning teavitada sellest kõrgetasemelist töörühma ja avalikkust.

Liikmesriigid peaksid võtma **juhtrolli** veebi juurdepääsetavuse **alase teadlikkuse ja mõistmise suurendamiseks** ühtsel ja tõhusal viisil ning teavitama arengust kõrgetasemelist töörühma.

4. KOKKUVÕTE

E-juurdepääsetavuse saavutamiseks vajatakse paljudes valdkondades ühist ja ühtset lähenemisviisi. Eriti oluline on saavutada vahetu ja kiire areng veebi juurdepääsetavuse valdkonnas. Kõigil sidusrühmadel on tõeliselt kõikehõlmavat infoühiskonda käsitleva ühise eesmärgi saavutamisel määrav roll.

Komisjon kutsub nõukogu, Euroopa Parlamenti, Regioonide Komiteed ning Majandus- ja Sotsiaalkomiteed üles avaldama arvamust kavandatavate meetmete kohta, et muuta infoühiskond kõigile juurdepääsetavaks.

²⁵ www.epractice.eu.

²⁶ Vt mõjuhinnang KOM(2007) 694.

²⁷ Info- ja sidetehnoloogiaseadmed, mis toetavad puuetega inimeste tegutsemisvõimet.

²⁸ Lisateabe andmine sellistes küsimustes nagu veebisaidi juurdepääsetavuse poliitika, vastavus asjaomastele nõuetele, tugi puuetega inimestele, kaebuste esitamise mehhanismid.

Lisa – Meetmete kokkuvõte

E-juurdepääsetavus

<i>Meetmed</i>	<i>Ajakava</i>	<i>Vastutaja</i>
Asutada kõrgetasemeline ajutine töörühm , et anda suuniseid prioriteetide ja e-juurdepääsetavust käsitleva ühtsema lähenemisviisi kohta. Sidusrühmi kutsutakse üles sellesse koostöösse panustama.	2009. aasta algus	Euroopa Komisjon, sidusrühmad
Tagada, et e-juurdepääsetavus jääks poliitiliseks prioriteediks ka järelmeetmetes algatusele i2010 ja puuetega inimeste heaks koostatud tegevuskavale.	2009–	Euroopa Komisjon
Jälgida veebi juurdepääsetavuse ja e-juurdepääsetavuse arengut ning rakendamist , toetada koostööd ja heade tavade vahetamist uurimuste ja konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi temaatilise võrgustiku kaudu.	2009–	Euroopa Komisjon, tööstusharu ja sidusrühmad
Tagada, et e-juurdepääsetavus on oluline teadusuuringute ja innovatsiooni prioriteet .	2009–	Euroopa Komisjon
Edendada innovatsiooni ja lahenduste turuletoomist e-juurdepääsetavuse alal struktuurifondide, seitsmenda raamprogrammi, intelligentset elukeskkonda käsitlevate programmide ja riiklike programmide kaudu.	2009–	Liikmesriigid, muud sidusrühmad
Koostada info- ja sidetehnoloogia suhtes kohaldatav puuetealaste abivahendite komplekt struktuurifondides ja muudes programmides kasutamiseks.	2009	Euroopa Komisjon
Standardimisülesande 376 raames koostöös asjaomaste sidusrühmadega kiiresti välja töötada e-juurdepääsetavust käsitlevad ELi standardid .	2009–	Euroopa standardiorganisatsioonid
Tagada, et ELi õigusaktide läbivaatamise käigus lisatakse asjakohased e-juurdepääsetavust käsitlevad sätted .	2008–	Euroopa Komisjon
Kasutada e-juurdepääsetavuse tugevdamiseks täielikult ära kehtivate õigusaktide võimalusi .	2008–	Liikmesriigid, Euroopa Komisjon, tööstusharu ja sidusrühmad

Veebi juurdepääsetavus

Saavutada avalike veebisaitide 100 % juurdepääsetavus ning valmistada veebi juurdepääsetavuse ajakohastatud nõudeid kiiresti ning ühisel ja ühtsel viisil üle võtma.	2009–2010	Liikmesriigid
Kiiresti välja töötada veebi juurdepääsetavust käsitlevad ELi standardid , mis põhinevad veebisu juurdepääsusuuniste teisel versioonil (WCAG 2.0).	2009–	Euroopa standardiorganisatsioonid (ja

		sidusrühmad)
Parandada komisjoni veebisaitide juurdepääsetavust, ajakohastades uute nõuete arvessevõtmiseks sisesuuniseid.	2009–	Euroopa Komisjon
Üldhuviteenuseid osutavate veebisaitide ja muude asjaomaste veebisaitide omanikud peaksid parandama oma veebisaitide juurdepääsetavust.	2009–	Muud sidusrühmad
Jälgida arengut ja avaldada selle kohta teavet ning kaaluda vajadust ühiste ELi suuniste, sealhulgas seadusandlike meetmete järele.	2009–	Euroopa Komisjon
Võtta juhtroll veebi juurdepääsetavuse alase teadlikkuse ja mõistmise suurendamiseks ühtsel ja tõhusal viisil ning teavitada arengust kõrgetasemelist töörühma.	2008–	Liikmesriigid